

Onder: De Duitse invasie van Frankrijk verliep met een opmerkelijke snelheid. De aanvalsspits bestond uit Duitse pantservoertuigen. Hier ondersteunt een PzKpfw IV Ausf D een formatie van lichte PzKpfw 38(t)'s. De PzKpfw 38(t) was oorspronkelijk een Tsjechisch product, onder de naam LT-35, maar werd na de bezetting geproduceerd voor Duits gebruik.

Rechtsonder: Amerikaanse troepen landen op 8 november 1942 bij Surcouf ten oosten van Algiers, tijdens Operatie Torch; dit was het eerste optreden van de Amerikaanse troepen in het Middellandse Zeegebied.

Op 10 mei 1940 rukte een onweerstaanbare golf Duitse tanks en infanterietroepen op door de zogenaamd ondoordringbare Ardennen aan de Frans-Belgische grens en stak de Maas over bij Sedan. De Duitse tankdivisies trokken, ondersteund door een armada van gevechtsvliegtuigen en duikbommenwerpers, in snel tempo op naar het westen en in nog geen drie weken waren de British Expeditionary Force en grote delen van het Franse leger teruggedreven naar de Noordzeekust. Tussen 26 mei en 4 juni 1940 werden meer dan 338.000 Britse en Franse manschappen geëvacueerd in Britse, Franse, Nederlandse en Belgische schepen, bij wat wel het 'wonder van Duinkerken' is genoemd. Maar Winston Churchill waarschuwde het Britse volk dat het deze gebeurtenissen niet als overwinning moest beschouwen.

Het zou bijna precies vier lange, zware jaren duren voor het tij onherroepelijk was gekeerd en er weer geallieerde troepen landden in Frankrijk, met voldoende kracht om de eindoverwinning te behalen. Op D-day, 6 juni 1944, werden meer dan 150.000 Britse, Canadese en Amerikaanse manschappen, ondersteund door militairen uit tal van andere naties, op de stranden van Normandië aan land gezet. Dit was Operatie Overlord, de grootste en meest complexe amfibische landing met georganiseerde tegenstand die ooit was uitgevoerd. Zo'n operatie was niet in korte tijd opgezet: er waren jaren van zorgvuldige planning nodig geweest, om nog maar niet te spreken van de verschillen van inzicht binnen het geallieerde kamp over de te volgen strategie.

In de twaalf maanden na Duinkerken stonden de Britten alleen, veilig op hun eiland dankzij de overwinning van de RAF bij de Slag om Engeland, maar niet in staat om Het Kanaal over te steken en de strijd naar het vasteland te verplaatsen. In mei 1941 richtte Hitler zijn aandacht op het oosten en lanceerde Operatie Barbarossa, een aanval op de Sovjet-Unie. Weliswaar kwam Rusland hierdoor in het geallieerde kamp, maar dat bood aanvankelijk niet veel troost: het Rode Leger werd teruggedreven tot de rand van Moskou en de Britten moesten hun nieuwe bondgenoot van vitale voorraden voorzien.

Een beslissend keerpunt in de oorlog bleek 7 december 1941 te zijn: de Japanse marine lanceerde een verrassingsaanval op Pearl Harbor en schakelde de Amerikaanse oorlogsvloot vrijwel geheel uit, korte tijd later gevolgd door een Japanse oorlogsverklaring. De Japanse troepen hielden vervolgens huis in de westelijke Grote Oceaan en Zuidoost-Azië, waarbij de Britten en Amerikanen zware, beschamende nederlagen leden voor de situatie gestabiliseerd

kon worden. Op 11 december verklaarde Hitler de oorlog aan de VS.

Al vanaf het begin van de oorlog begreep Churchill dat de deelname van de Amerikanen aan de geallieerde zaak, met al hun mankracht en industriële capaciteit, zou betekenen dat de eindoverwinning zeker was. Reeds voor Pearl Harbor hadden de VS, hoewel in naam neutraal, Groot-Brittannië hulp gegeven in de vorm van Lend-Leasevoorraden (in het kader van de Leen- en Pachtwet) en door Atlantische konvooien te escorteren. In augustus 1941 hadden Churchill en Roosevelt, vergezeld van hun militaire adviseurs, overlegd in Placentia Bay, Newfoundland, Canada, over een eventuele Brits-Amerikaanse samenwerking. Na Pearl Harbor was de situatie echter veranderd. Op een topeverleg in Washington, de Arcadia Conference van 22 december 1941 tot 14 januari 1942, werd de te volgen strategie van de geallieerden besproken.

De belangrijkste uitkomst was overeenstemming over 'Germany first': de geallieerden zouden zich in de eerste plaats richten op het verslaan van Duitsland, en dan pas van Japan. De Russische leider Jozef Stalin had al eerder opgeroepen tot een tweede front, om de druk op zijn eigen troepen te verminderen, en de Amerikaanse generaals hadden daar wel oren naar: al in 1942 drongen ze aan op een invasie van het Europese vasteland over Het Kanaal. De Amerikaanse legerleiding volgde hierin het Marshall Memorandum, dat opriep tot een landing op de stranden van Normandië in 1942, Operatie Sledgehammer genaamd. Het doel was een bruggenhoofd te vestigen en te versterken in afwachting van een groot offensief in 1943 in de richting van de Rijn, Operatie Roundup. Het was echter al snel duidelijk dat de noodzakelijke middelen op zo'n korte termijn niet beschikbaar zouden zijn. Met grote tegenzin stemden de Amerikanen ten slotte in met Operatie Torch, de invasie van Noord-Afrika. Die bleek uiteindelijk precies aan te sluiten op de

Onder: De 'Grote Drie' op de conferentie van Teheran in december 1943. Stalin werd geïnformeerd over de geplande invasie in de zomer van 1944 en stemde ermee in tegelijkertijd een offensief te lanceren. Aan het eind van de conferentie werd Eisenhower aangewezen als opperbevelhebber van Operatie Overlord. President Roosevelt bracht Eisenhower op de hoogte in Tunis, op de terugweg naar de VS. Het besluit werd aan het grote publiek bekend gemaakt tijdens een radiotoespraak door Roosevelt op 24 december 1943.

Boven: De geallieerde legerleiding in februari 1944. V.l.n.r.: luitenant-generaal Omar Bradley, commandant van de Amerikaanse grondstrijdkrachten, admiraal Bertram Ramsay, commandant van de geallieerde marine, luchtmaarschalk Arthur Tedder, plaatsvervangend opperbevelhebber, generaal Dwight D. Eisenhower, opperbevelhebber, generaal Bernard Montgomery, opperbevelhebber van het Britse leger, luchtmaarschalk Trafford Leigh-Mallory, opperbevelhebber van de geallieerde luchtmacht, luitenant-generaal W. Bedell-Smith, stafchef.

nederlaag die Rommel in november 1942 bij El Alamein leed tegen het Britse 8ste leger, en in mei 1943 waren de troepen van de asmogendheden uit Afrika verdreven. Operatie Torch gaf de geallieerden een waardevolle ervaring met het plannen en uitvoeren van een grote amfibische landing, en het Amerikaanse leger maakte zo kennis met wat het betekende om tegen ervaren Duitse troepen te vechten.

Toen de gevechten in Noord-Afrika nog aan de gang waren, werd er een geallieerde topconferentie gehouden in Casablanca, in januari 1943. De belangrijkste uitkomst was dat de oorlog pas over zou zijn als alle asmogendheden en hun strijdkrachten zich onvoorwaardelijk hadden overgegeven. Achter de façade van eenheid scholen echter ernstige meningsverschillen over de toekomstige strategische richting van de oorlog. Churchill, bezorgd dat Groot-Brittannië nog steeds niet voldoende middelen bezat om een operatie over Het Kanaal uit te voeren, bleef van mening dat de geallieerden op hun succes in Noord-Afrika moesten voortbouwen door wat hij noemde 'de zachte onderbuik van Europa' aan te vallen. De Amerikanen wilden echter nog altijd in 1943 een operatie tegen West-Europa lanceren. De Amerikaanse opperbevelhebber van de marine, admiraal King, stelde zelfs voor dat alle amfibievaartuigen naar de Grote Oceaan zouden worden verplaatst als er in 1943 geen invasie van Frankrijk plaatsvond. Ten slotte kreeg Churchill zijn zin, maar met enkele compromissen. Er zou materiaal naar de Grote Oceaan worden verplaatst, maar de mediterrane strategie zou worden voortgezet met een Brits-Amerikaanse invasie van Sicilië in juli 1943 (Operatie Husky). De Amerikanen hoopten dat dit de laatste grote operatie in deze regio zou zijn, maar, zoals ze al gevreesd had-

den leidde zij alleen maar tot meer landingen in Italië en een lange campagne tegen de Duitse strijdkrachten, die tot het eind van de vijandelijkheden in Europa in mei 1945 duurde, ondanks de Italiaanse capitulatie in september 1943.

In Casablanca was besloten om een gecombineerde planningsstaf in te stellen om een operatie over Het Kanaal voor te bereiden. De Britse luitenant-generaal Frederick Morgan werd aangewezen als stafchef van de nog te benoemen geallieerde opperbevelhebber, ofwel COSSAC (Chief of Staff to Supreme Allied Commander). In mei 1943 werd op de Derde Conferentie van Washington besloten dat de operatie, die de codenaam Overlord had gekregen, zou plaatsvinden op 1 mei 1944, een datum die werd bevestigd op de Conferentie van Québec in augustus, waarbij de Amerikanen Churchills voorstellen voor een offensief via Italië en de Balkan verwierpen. De voorbereidingen verliepen overigens traag, omdat Churchill nog in december 1943 een andere strategie overwoog.

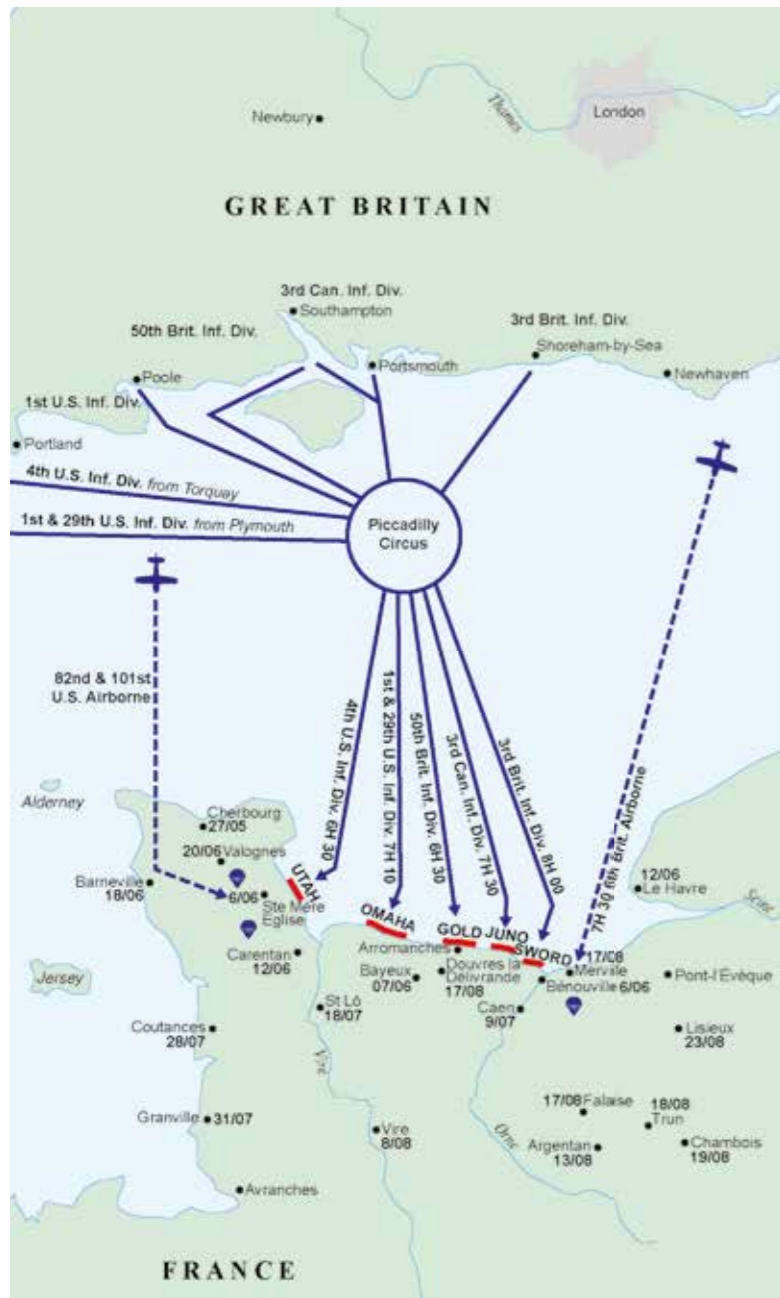
Maar toen kwam er duidelijkheid door de keus van de Amerikaanse generaal Dwight D. Eisenhower als geallieerd opperbevelhebber. Hij integreerde de COSSAC-staf direct in zijn hoofdkwartier, het Supreme Headquarters Allied Expeditionary Force (SHAEF), gevestigd in Norfolk House, St James Square, Londen. In het begin van 1944 werkten meer dan 1100 Britse en Amerikaanse officieren en andere manschappen voor SHAEF, en dit aantal nam in de maanden die volgden nog toe.

Eisenhower was 53 jaar toen hij als opperbevelhebber werd aangesteld. Als brigadegeneraal had hij aan de eerdere plannen voor Operatie Roundup gewerkt. Hij stond bekend om zijn persoonlijke charme en vermogen om samen te werken met geallieerde leiders en commandanten, en dat had hem ook al de juiste man gemaakt als opperbevelhebber bij de invasie van Noord-Afrika. Hij was toen verantwoordelijk voor het idee om een op alle niveaus geïntegreerde Brits-Amerikaanse staf in te stellen, en het succes ervan leidde tot zijn toepassing bij alle geallieerde operaties, inclusief Overlord. Met een Amerikaan als opperbevelhebber gingen de ondergeschikte bevelhebbersposten naar Britse officieren. Luchtmaarschalk Tedder werd plaatsvervangend opperbevelhebber en luchtmaarschalk Leigh-Mallory opperbevelhebber van de luchtstrijdkrachten.

Rechts: Eisenhower en generaal George S. Patton, commandant van de fictieve Amerikaanse 1ste legergroep in Zuidoost-Engeland. Deze 'legergroep' moest de Duitsers laten denken dat de invasie bij Calais zou plaatsvinden.

Boven: Het aanvalsplan. In het westen het Amerikaanse 1ste leger, landend met het 7de legerkorps op Utah en het 5de legerkorps op Omaha; in het oosten het Britse 2de leger, landend met het 30ste legerkorps op Gold en het 1ste legerkorps op Juno en Sword. Op de westflank de Amerikaanse 82ste en 101ste luchtdoeldivisie en op de oostflank de Britse 6de luchtdoeldivisie.

Rechterbladzijde, boven: Het strategisch plan. Zoals altijd was de realiteit anders. De doorbraak duurde langer dan verwacht, maar Parijs werd desondanks bevrijd op 25 augustus (D+80), eerder dan gepland.

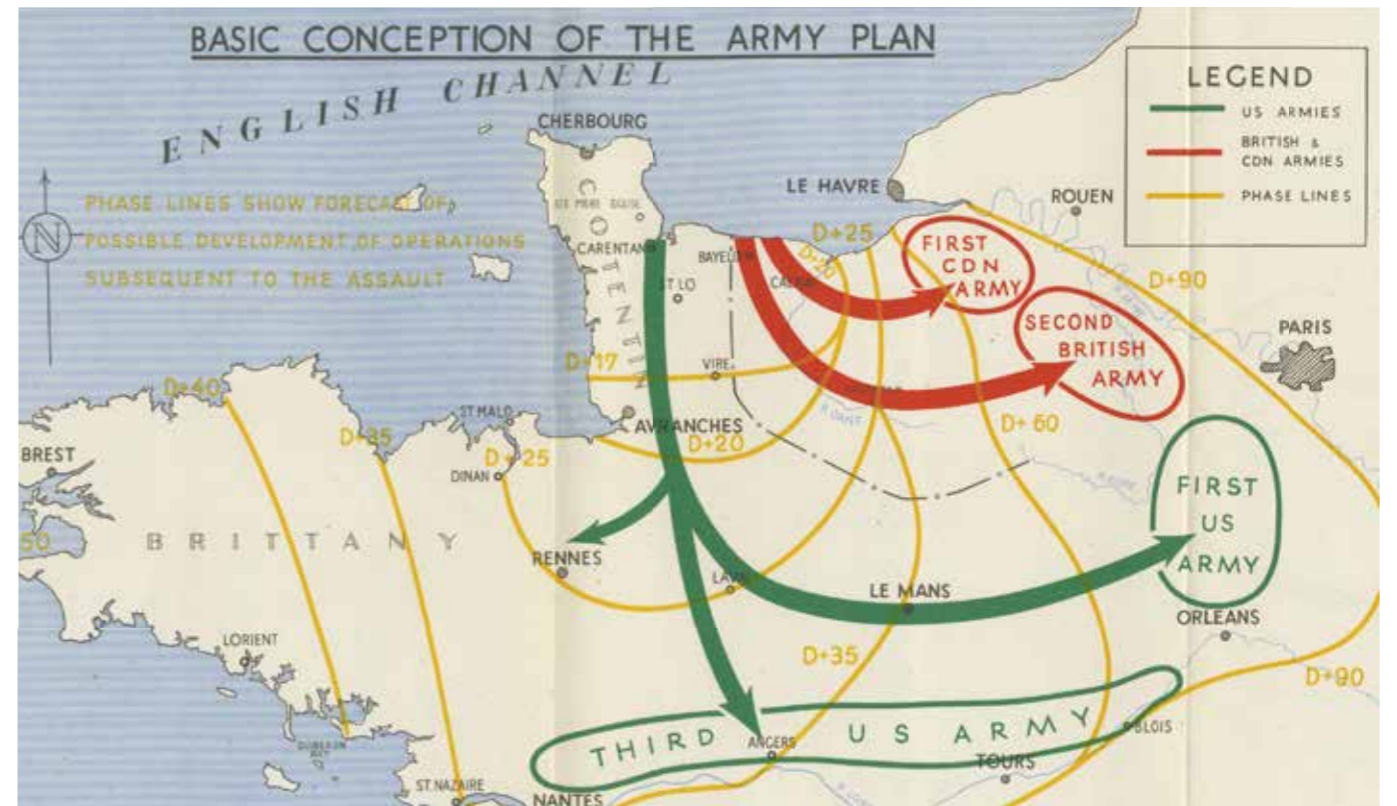

zouden houden om direct te volgen; op de flanken zouden drie luchtdoeldivisies worden ingezet. Omdat de uitvoering van deze veranderingen tijd zou kosten, werd besloten Overlord één maand uit te stellen, tot begin juni 1944. Een nader onderzoek van factoren als het getij en de positie van de maan leidde tot de keus van 5 juni als dag van de operatie, D-day.

Het uiteindelijke plan was dat drie divisies van het Britse 2de leger op drie stranden in de oostelijke sector zouden landen, en twee divisies van het Amerikaanse 1ste leger op twee stranden in de westelijke sector. Voorafgaand aan de eigenlijke landingen zou de oostflank van de Britse sector veilig gesteld worden door de Britse 6de luchtdoeldivisie, die in het bijzonder de strategische brug over de Orne bij Bénouville in handen moest krijgen. In de Amerikaanse sector zouden manschappen van de 82ste en 101ste luchtdoeldivisie bij Sainte-Mère-Église en Carentan landen om Duitse bewegingen op het schiereiland Cotentin te verhinderen. Ter zee stond de Eastern Task Force onder bevel van de Britse schout-bij-nacht Philip Vian en de Western Task Force onder dat van de Amerikaanse schout-bij-nacht A.G. Kirk. Een van de redenen om de oorspronkelijke datum van D-day uit te stellen was een ernstig tekort aan amfibievaartuigen, met name LST's, landingsschepen voor tanks. Dat kwam doordat er in 1943 prioriteit was gegeven aan de bouw van antionderzeeboot-escorteschepen, maar ook doordat er direct na Overlord een groot-schalige landing (Operatie Dragoon) in Zuid-Frankrijk was gepland. Het was duidelijk dat er niet genoeg LST's waren om beide operaties te ondersteunen. Dragoon werd daarom uitgesteld tot augustus 1944 en de voor Overlord noodzakelijke LST's werden naar Het Kanaal verplaatst.

Tegen eind mei 1944 was de zuidkust van Engeland afgeladen met duizenden manschappen met hun voertuigen en uitrusting, vaak hard aan het werk om alles waterdicht te maken. Hele gebieden waren verboden gebied voor burgers, en elke haven, baai en riviermonding lag vol landingsvaartuigen en escorteschepen. De spanning steeg toen alle maanden van training als voorbereiding op de landing op 25 mei een climax bereikten met de toestemming om de orders voor de operatie te openen. Drie dagen later werd de datum bekendgemaakt, 5 juni, en vanaf dat moment werd er een veiligheidskordon rond alle manschappen gelegd. Ingeschepte soldaten mochten niet meer aan land gaan en alle normale post- en telefoonverbindingen kwamen tot stilstand.

Maar toen kwam de natuur tussenbeide: de weersomstandigheden verslechterden aanzienlijk. Na uitvoerig wikken en wegen en na advies gevraagd te hebben aan meteorologen en zijn militaire staf nam Eisenhower op de avond van zaterdag 3 juni de zware beslissing om Operatie Overlord 24 uur uit te stellen. Dit was het laatste moment waarop een uitstel nog geëffectueerd kon worden, omdat enkele van de konvoeien en ondersteunende schepen, met name afkomstig uit Noord-Ierland, al vertrokken waren, en die moesten worden teruggeroepen. Ondanks het uitstel was er geen garantie dat de weersomstan-

Links: De tegenstand. Met het Duitse 15de leger massaal verzameld in Pas de Calais, is het gemakkelijk in te zien waarom de list met Pattons schijnleger zo belangrijk was. Volgens de Official British History landden er op D-day 156.115 man: 57.500 Amerikanen en 75.215 Britten en Canadezen vanaf zee en 15.500 Amerikanen en 7900 Britten vanuit de lucht. De Duitsers hadden 46 infanterie- en 9 tankdivisies in Frankrijk gelegerd, maar veel daarvan waren te ver van de plaats van actie om te kunnen ingrijpen.

- De belangrijkste Duitse eenheden ter plaatse waren:
- 716ste infanteriedivisie (statisch) op de Britse en Canadese stranden, met soldaten die waren afgekeurd voor het oostfront, 'Hiwis' ('Hilfswilliger', vaak Russische krijgsgevangenen) en dienstplichtigen uit bezette landen.
 - 352ste infanteriedivisie, tussen Bayeux en Carentan, inclusief Omaha Beach, met ervaren soldaten.
 - 91ste luchtdoeldivisie op het schiereiland Cotentin; eveneens een sterke eenheid, onder meer bestaande uit het 6de parachutistenregiment.
 - 709de infanteriedivisie (statisch) in het oosten en noorden van het schiereiland Cotentin, inclusief Utah Beach, deels bestaande uit een aantal 'Ost Bataillons' (zie blz. 92).

Rechts: Zuid-Engeland was tjokvol manschappen, voertuigen en materieel, allemaal volgens een zorgvuldige planning op weg om op tijd ingescheept te kunnen worden. Logistiek was het een opmerkelijke prestatie. Hier passeert een Sherman-BARV een colonne Shermans van de 13th/18th Royal Hussars tijdens de verplaatsing van het regiment van Petworth naar zijn inscheepsplaats, Gosport, op 2 juni.

Rechterbladzijde, boven: Een bekende, veelzeggende foto. Ike praat met luitenant Wallace C. Strobel van Company E, 502nd PIR, tijdens een wandeling na de inspectie van de 101ste luchtdivisie op Greenham Common, op 5 juni. Achter Ike staat zijn adjudant, luitenant-kolonel Jim Gault, in een Brits uniform.

Rechterbladzijde, onder: Met het onmiskenbare silhouet van de Royal Albert Bridge over de rivier de Tamar bij Plymouth op de achtergrond vervoeren landingsvaartuigen soldaten naar schepen die liggen te wachten om Het Kanaal over te steken.

digheden op de 6de wel geschikt zouden zijn, en het was pas aan het eind van de avond van zondag 4 juni dat het uiteindelijke startsein werd gegeven. Zelfs toen was het nog mogelijk geweest om op het besluit terug te komen, maar op maandagochtend was het duidelijk dat er een weersverbetering op komst was, en iedereen schakelde over op een hogere versnelling: de grote onderneming kwam op gang. Ook meteorologen aan de Duitse zijde hadden het weer bestudeerd, maar zij waren wonderlijk genoeg tot de conclusie gekomen dat een invasie poging de komende paar dagen onwaarschijnlijk was. Daarom vonden zowel Rommel als admiraal Krancke, de Duitse bevelhebber van de Marinegroep West, dit een ideale gelegenheid om een paar dagen weg te gaan.

In de nacht van 5/6 juni 1944 weergalmde de lucht van het geronk van de vliegtuigmotoren, toen de grote luchtvloot met Britse, Canadese en Amerikaanse paratroepers aan boord zijn tocht over Het Kanaal begon. In de vroege uren van de ochtend, toen het nog donker was, kwamen de eerste luchtdelingstroepen neer op Franse bodem – het begin van de landing van meer dan 150.000 geallieerde manschappen in Normandië. De enorme vloot bestond uit niet minder dan 1213 oorlogsschepen (waaronder 5 slagschepen, 2 monitors en 23 kruisers, bedoeld om bombardementen uit te voeren), die in totaal 2468 transportschepen escorteerden. Naast deze schepen die Het Kanaal op eigen kracht overstaken, voeren nog eens 1656 kleinere landingsvaartuigen, schuiten en veerboten mee, die merendeels in grotere schepen naar de stranden werden vervoerd. Volgens het aanvalsplan zouden de eerste manschappen vanaf 6.30 uur in de Amerikaanse (westelijke) sector aan land gaan. De oostelijke sector was iets later aan de beurt als gevolg van getijdenverschillen. De laatste landing van de eerste aanvalsgolf moest om 7.45 uur plaatsvinden.

De schaal van de operatie, het weer en het uitstel in aanmerking genomen, kan worden vastgesteld dat de landingen van D-day, 6 juni, na al die jaren, maanden en weken van voorbereiding een geweldig succes waren. Zoals in dit boek uiteengezet zal worden, is er natuurlijk ook sprake geweest van fouten, tegenslagen en zelfs verschrikkelijke rampen, maar aan het eind van die gedenkwaardige dag hadden de geallieerde troepen eindelijk weer vaste voet op West-Europese grond gezet en ze zouden er niet meer weggaan.

